Nuorisoalan asiantuntijalausunto sivistysvaliokunnalle valtioneuvoston selonteosta sisäisestä turvallisuudesta

Asia: VNS 6/2025 vp Valtioneuvoston selonteko sisäisestä turvallisuudesta.
https://www.eduskunta.fi/FI/vaski/JulkaisuMetatieto/Documents/VNS_6+2025.pdf
Teema: Sivistysvaliokunnan toimiala (nuoriso)

Nuorisoala ry edistää nuorten osallisuutta yhteiskunnassa sekä kouluttaa, palvelee ja tuo yhteen järjestöissä, kunnissa ja seurakunnissa työtä tai vapaaehtoistyötä tekevät nuorisoalan toimijat. Nuorisoalan jäseninä on noin 150 nuorisojärjestöä ja muuta nuorisoalalla toimivaa yhteisöä – käytännössä kaikki Suomessa toimivat nuorisoalan järjestöt.

Kiitämme sivistysvaliokuntaa mahdollisuudesta lausua.

Tässä lausunnossa haluamme korostaa erityisesti seuraavia asioita:

- Syrjäytyminen on kriittisin uhka sisäiselle turvallisuudelle ja sen tulisi myös näkyä selonteossa.
- Selonteossa on painotettava rangaistusten koventamisen sijaan ennaltaehkäisyä sekä nuorten hyvinvointia ja yhteisöllisyyttä vahvistavia toimia.
- Selonteossa tulee vahvistaa koulutuksen merkitystä sisäisen turvallisuuden edellytyksenä ja vahvistajana: se vahvistaa demokratiaa, vähentää eriarvoisuutta ja suojaa informaatiovaikuttamiselta.

Selonteossa syrjäytymisen teemojen käsittely on erittäin suppeaa, vaikka aiemmin selonteoissa on korostettu syrjäytymisen vaikutuksia turvallisuuteen. Sisäisen turvallisuuden riskien, kuten syrjäytymisen, ennaltaehkäisy tulisi nähdä keskeisenä osana suomalaista turvallisuuskäsitystä. Sosiaalinen eriytyminen, osallisuusvaje ja nuorten hyvinvoinnin heikentyminen kytkeytyvät syrjäytymiseen ja haitallisiin yhteisöihin ajautumiseen sekä edistävät vaikutusalttiutta ulkoisille, yhteiskuntaa horjuttaville toimijoille.

Työttömyys, toimeentulotukiasiakkuus, pienituloisuus ja matala koulutus ovat huono-osaisuuden riskitekijöitä, ja niiden kasautuminen alle 30-vuotiaille on yleistynyt vuosikymmeniä. Erityisen voimakasta kasautumisen on ollut 2010-luvulta lähtien.[1] **Siksi erityisesti nuorten syrjäytymiskehitys tulisi huomioida selonteossa.** Ilmiö on hyvin sukupuolittunut ja koskettaa ennen kaikkea matalasti koulutettuja. Siksi erityisesti miehet kärsivät kasautuneesta huono-osaisuudesta. Tämä näkyy myös yhteiskunnallisessa osallisuudessa, kuten nuorten miesten matalassa äänestysaktiivisuudessa.

[1] THL 2025

Nuorisoala
Nuorisoala ry
Asemapäällikönkatu 1, 00520 Helsinki
nuorisoala.fi
info@nuorisoala.fi

Nuoret ovat huolissaan Suomen turvallisuustilanteesta

Kuten selonteon toimintaympäristökuvauksessa todetaan, muuttunut turvallisuusympäristö korostaa koko yhteiskunnan henkisen kriisinkestävyyden merkitystä. **Tuore EU-nuorisodialogin kysely[2] osoittaa, että valtaosa nuorista uskoo Suomen turvallisuustilanteen heikkenevän lähivuosina ja kokee lisääntyvää epävarmuutta tulevaisuudestaan.** Turvallisuushuoli näkyy myös nuorten elämänsuunnitelmissa, kuten lapsihaaveiden lykkäämisessä. Tämä kehitys on otettava vakavasti osana kansallista turvallisuuspolitiikkaa ja yhteiskunnallista resilienssiä.

Nuorilta kysyttiin, mitä EU:n tulisi tehdä Euroopan turvallisuustilanteen vahvistamiseksi. Ihmisten kriisinkestävyyden vahvistaminen esimerkiksi keskinäistä yhteenkuuluvuutta ja yhteisöllisyyttä lisäämällä oli diplomatian ja rauhan edistämisen rinnalla yksi suosituimmista nuorten vastauksista.

Nuorten tyytyväisyys elämäänsä ja luottamus tulevaisuuteen on laskenut huomattavasti.[3] **Nuorten tulevaisuususko on tärkeä yhteiskunnallinen kysymys**, koska se heijastaa sekä yksittäisten nuorten hyvinvointia että koko yhteiskunnan kykyä tarjota turvallisia ja toiveikkaita näkymiä tulevaan. **Toivomme, että valiokunta nostaa nuorten tulevaisuususkon henkisen kriisinkestävyyden kannalta olennaiseksi teemaksi.**

Nuorisotyöllä voidaan ehkäistä nuorten tekemiä rikoksia

Nuorisoala muistuttaa, että turvallinen arki alkaa koulusta. Vuoden 2025 Kouluterveyskyselyn mukaan **lähes joka kymmenes perusopetuksen oppilas kokee kiusaamista vähintään kerran viikossa**, ja fyysisen uhan kokemukset ovat yleisimpiä 8.–9.-luokan pojilla, joista noin joka viides on kokenut uhkaa kuluneen vuoden aikana. Kiusaamisen määrä ei ole vähentynyt, ja koulukiusaaminen on edelleen selvästi yleisempää perusopetuksessa kuin toisen asteen oppilaitoksissa.[4]

Koulukiusaamista voidaan vähentää ja luokkahenkeä parantaa koulunuorisotyöllä. Pitkäjänteisyys, nuorisotyön kiinnittyminen koulun arkeen ja vakiintuneet moniammatillisen yhteistyön rakenteet edistävät koulunuorisotyön onnistumista. Arvion mukaan pienilläkin panostuksilla voidaan saada tuloksia, kunhan työssä on pysyvyyttä ja työtä tukevia rakenteita.[5]

Kiusaamisen vähentäminen on osa sisäistä turvallisuutta, sillä se ehkäisee väkivallan ja syrjäytymisen juurisyitä, vahvistaa yhteisöllisyyttä ja luottamusta yhteiskuntaan sekä lisää lasten ja nuorten turvallisuuden kokemusta. Jokainen lapsi ja nuori ansaitsee turvallisen koulupolun ja mukavan, yhteisöllisen koulupäivän.

Selonteossa tunnistetaan sivuilla 7 ja 9–10 hyvin nuorten rikollisuuden ja väkivallan ehkäisy osaksi laajaa turvallisuuskäsitystä. Viimeaikaiset tutkimukset osoittavat, että alle 18-vuotiaiden epäiltyjen osuus poliisin tietoon tulleissa rikoksissa on kasvanut, erityisesti pahoinpitelyissä ja ryöstöissä, ja kasvu on ollut voimakkainta alle 15-vuotiaiden ikäryhmässä.[6] Kokonaisuutena nuorten rikoksia

[2] Nuorisoala 20.8.2025
[3] Nuorisobarometri 2024.
[4] Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. (2025). Kouluterveyskysely 2025 – Lasten ja nuorten hyvinvointi. Tilastoraportti 44/2025.
[5] Kivijärvi, A., Kiilakoski, T., & Kauppinen, T. (2024). Koulunuorisotyön vaikutukset ja rakenteet. Nuorisotutkimusseura.
[6] Kolttola, I. (toim.). (2024). Rikollisuustilanne 2023. Rikollisuuskehitys tilastojen ja tutkimusten valossa. Katsauksia 65/2024. Kriminologian ja oikeuspolitiikan instituutti, Helsingin yliopisto; Terveyden ja hyvinvoinnin laitos (THL). (2024). Tilastot ja kyselytutkimukset antavat eri kuvan nuorten väkivallan lisääntymisestä. THL-blogi (14.11.2024).

tehneiden osuus on pysynyt samalla tasolla vuodesta 2020, mutta uhrien määrä on kasvanut.[7] **Usein samat nuoret ovat sekä rikosten tekijöitä että uhreja**.

Nuorten tekemän väkivallan kasvu voi osittain johtua siitä, että väkivaltarikoksia tulee aiempaa useammin poliisin tietoon. Toisaalta tutkimuksissa on todettu, että mitä vakavammasta rikoksesta on kyse, sitä todennäköisemmin se raportoidaan poliisille.

Suurin osa nuorista suhtautuu rikoksiin torjuvasti, ja kielteiset asenteet väkivaltaa kohtaan ovat vahvistuneet.[8] Tämä kertoo siitä, että **valtaosa nuorista haluaa turvallisen arjen ja yhteisön, jossa väkivaltaa ei hyväksytä**.

Nuorten rikollisuuden taustat ovat usein monisyisiä, kuten yksinäisyys, heikot sosiaaliset siteet, koulutuksen ulkopuolelle jääminen ja asuinalueiden eriytyminen. Nuorena vertaisryhmillä on merkittävä vaikutus käyttäytymiseen, ja rikokset tehdään usein yhdessä toisten nuorten kanssa.[9] Nuorisoala korostaa, että **yhteisöllisyyden vahvistaminen on keskeinen osa turvallisuuden rakentamista**. Nuoret pyrkivät aina löytämään itselleen yhteisön, ja aikuisten roolina on varmistaa, että nuo yhteisöt ovat nuorille terveellisiä ja turvallisia.

Selonteon toimenpiteissä sivuilla 21–22 tunnistetaan nuoriso- ja jengirikollisuuden ennaltaehkäisevinä toimina moniammatillinen yhteistyö sekä nuorten harrastusmahdollisuudet myönteisinä vaihtoehtoina rikolliselle toiminnalle. Nuorisoala myös yhtyy selonteossa sivulla 9 tunnistettuun tarpeeseen panostaa Ankkuritoiminnan kaltaiseen moniammatilliseen yhteistyöhön. Nuorisoala muistuttaa, että **moniammatillisen yhteistyön, paikallisen nuorisotyön, nuorten harrastusmahdollisuuksien ja yhteisöllisen toiminnan vahvistaminen edellyttää valtion ja kuntien riittävää ja pitkäjänteistä rahoitusta sekä useamman vaalikauden kestävää sitoutumista**.

Ei rauhaa ilman nuoria

Ulkoministeriön toimeksiannosta toteutetussa "*Ei rauhaa ilman nuoria – Suomalaisten ja Suomessa asuvien nuorten näkemyksiä rauhasta, turvallisuudesta ja rauhantyöstä*" -julkaisussa (Nuorisoala 2025) kartoitettiin 15–29-vuotiaiden nuorten käsityksiä rauhasta ja turvallisuudesta osana Nuoret, rauha ja turvallisuus (2250) -toimintaohjelman päivitystyötä. Kyselyn ja konsultaation tulosten perusteella nuoret ymmärtävät turvallisuuden käsitteen laajasti: siihen liittyy niin kansainvälisten konfliktien vaikutus kuin suomalaisen yhteiskunnan sisäiset jännitteet. **Turvallisuuden tunnetta heikentävinä tekijöinä nuoret mainitsivat erityisesti väkivallan ja rikollisuuden lisääntymisen, yhteiskunnallisen polarisaation, ääriliikkeet sekä heikentyneen keskustelukulttuurin.** Myös ilmastonmuutos, luontokato, sosiaalinen eriarvoisuus ja median vaikutus nousivat esiin turvallisuuteen liittyvinä huolina.

Nuorten mielestä turvallisuuden tunnetta voidaan vahvistaa konkreettisilla toimilla, kuten kiusaamisen ja väkivallan ehkäisyllä, yhdenvertaisuuden ja tasa-arvon edistämisellä sekä syrjinnän, rasismin ja vihapuheen vähentämisellä. Lisäksi nuoret korostivat rakentavan yhteiskunnallisen keskustelukulttuurin, hyvinvointivaltion palveluiden ja nuorten hyvinvointiin panostamisen merkitystä. Myös Suomen aktiivinen rooli kansainvälisessä rauhantyössä ja

[7] Suonpää, K., Raeste, A., & Saartenoja, K. (2024). Nuorten rikoskäyttäytyminen ja uhrikokemukset 2024. Katsauksia 64/2024. Helsingin yliopisto, Kriminologian ja oikeuspolitiikan instituutti.
[8] Emt.
[9] Fransberg, M., & Kivijärvi, A. (2024). Mitä tiedämme nuorten väkivallan yhteisöulottuvuuksista? – kuvaileva katsaus aiempiin tutkimuksiin. Työpaperi. Nuorisotutkimusverkosto.

yhteiskunnallisen luottamuksen vahvistaminen nähtiin tärkeinä. Kyselyn mukaan **suurimmat odotukset turvallisuuden tunnetta lisäävistä teoista kohdistuvat poliitikoihin (88 %) ja viranomaisiin (65 %),** mutta **moni nuori korosti myös nuorten omaa toimijuutta** turvallisemman yhteiskunnan rakentamisessa.

Nuorten osallisuus on keskeinen osa toimivaa demokratiaa ja merkitsee nuoren oikeutta sekä mahdollisuutta vaikuttaa omaan elämäänsä ja ympäröivään yhteiskuntaan. Nuoret kokevat muita ikäryhmiä useammin olevansa aliedustettuina demokraattisessa päätöksenteossa ja yhteiskunnassa laajemmin. **Osallisuuden tunne lisää nuorten luottamusta yhteiskuntaan ja ehkäisee syrjäytymistä, radikalisoitumista sekä väkivaltaista käyttäytymistä.** Nuorten sisäisen kansalaispätevyyden vahvistaminen erityisesti demokratiakasvatuksella sekä nuorten osallisuuden mahdollistavilla rakenteilla on siksi välttämätöntä.

Nuorisoala ry muistuttaa, että YK:n päätöslauselma 2250 (Nuoret, rauha ja turvallisuus) mukaan pysyvää rauhaa ei voida saavuttaa ilman nuorten osallistumista. Suomen oma 2250-toimintaohjelma tarjoaa vahvan pohjan tälle työlle. Päivitetty toimintaohjelma vuosille 2025–2028 julkaistaan tämän vuoden loppuun mennessä. Toimintaohjelman mukaan nuoret itse voivat olla aktiivisia rauhanrakentajia paikallisesti ja kansainvälisesti. Heille pitää luoda ympäristö, jossa he voivat edistää sosiaalista yhteenkuuluvuutta ja saada tukea väkivallan ennaltaehkäisyyn pyrkivässä toiminnassa.

Nuorisoala katsoo, että nuorten osallisuutta turvallisuuspoliittiseen päätöksentekoon on vahvistettava strategisesti. **Esitämme, että nuorten osallisuutta ja nuorten hyvinvointia edistetään myös sisäisen turvallisuuden vahvistamisessa Nuoret, rauha ja turvallisuus 2250 -toimintaohjelman toimenpiteiden mukaisesti.** Selonteossa ei mainita toimintaohjelmaa lainkaan, vaikka sen toimenpiteet ovat myös sisäisen turvallisuuden vahvistamisen kannalta hyvin tärkeitä.

Koulutus on keskeinen sisäisen turvallisuuden suoja

Kuten selonteon luvussa 3.5. tuodaan ilmi, suomalaisen luottamusyhteiskunnan vahvistaminen on keskeinen keino suojautua ulkoiselta horjuttamiselta. Paras lääke tähän on vahva koulutusjärjestelmä, joka takaa jokaiselle riittävät tiedot ja taidot ymmärtää yhteiskuntaa ja toimia sen aktiivisena jäsenenä. **Kriittisen ajattelukyvyn kaltaisten taitojen lisäksi koulutuksella puretaan eriarvoisuutta, mikä on keskeinen yhteiskuntaa sisäisesti horjuttava ongelma.**

Sosiaalinen yhteenkuuluvuus ja korkea sekä laadukas koulutus tunnistetaan selonteon sivulla 4 Suomen vahvuuksina, mutta haluamme korostaa, että pelkän peruskoulun varaan jää yhä aivan liian moni. **Erityisesti miehet on tunnistettava tässä riskiryhmänä, sillä heidän koulutustasonsa jää naisia huomattavasti jälkeen ja sukupuolten väliset koulutuspolut eriytyvät OECD-keskiarvoa enemmän.** Lähes neljännekseltä 20–24-vuotiaista miehistä uupuu perusasteen jälkeinen tutkinto. Usein matalasti koulutetuille miehille kasaantuu myös muita haasteita, ja heillä syrjäytymisen riski on korkea.

Myös osaamiserojen kasvun trendi tulisi nähdä sisäisen turvallisuuden riskinä. Suomalaisten peruskoulujen sisäiset osaamiserot ovat huomattavasti OECD-maiden keskiarvoa suurempia ja erot oppilaiden välillä ovat mittaushistorian suurimmat. Samalla sosioekonomisen taustan vaikutus

koulutukseen on vahvistunut ja kasvanut nopeasti erityisesti alimman sosioekonomisen neljänneksen osalta.

Koulutukseen liittyvät trendit kytkeytyvät aikuisuudessa työllisyyden teemoihin. Korkeampi koulutustaso suojaa työttömyydeltä ja siten syrjäytymiseltä. Mikäli jo peruskoulussa havaittavia osaamiseroja ei saada purettua, johtaa se väistämättä syvempään koulutuksen ja siten myös työllisyyden eriytymiseen. Työttömyys taas on jo itsessään sisäisen turvallisuuden uhka. Erityisesti työttömyyden pitkittyessä riski syrjäytymiseen ja haitallisten elämänvalintojen polulle kasvaa huomattavasti.

Sivulla 9 korostetaan nuorisorikollisuuden ehkäisyn merkitystä, mutta koulutuksen ja siten myös työllisyyden eriytyminen ei saa mielestämme riittävää huomiota tässäkään teemassa. Jos nuori kokee jääneensä ulkopuolelle, hänen koulutuspolkunsa katkeaa liian varhain ja taidot jäävät puutteellisiksi, voi järjestäytynyt rikollisuus näyttäytyä paitsi mielekkäänä yhteisönä, myös pahimmassa tapauksessa työmarkkinoita helpompana keinona hankkia oma elanto.

Luottamusta yhteiskuntaan ja sen toimijoihin voidaan lisätä nuorisotyön keinoin. Vaikka opinnoissa ja työmarkkinoille pääsyssä olisi haasteita, voidaan nuoren elämän suuntaa korjata myös mm. mielekkäiden harrastusten, nuorisojärjestötoiminnan ja perusnuorisotyön avulla. **Toivomme, että sisäisen turvallisuuden selonteossa huomioitaisiin ennaltaehkäisevän sekä korjaavan nuorisotyön rooli.**

Helsingissä 16.10.2025

Aleksi Sandroos
Puheenjohtaja

Silla Kakkola
Va. toiminnanjohtaja

Nuorisoala ry

Lisätiedot: Silla Kakkola, va. toiminnanjohtaja.
p. 044 902 2451
silla.kakkola@nuorisoala.fi